

Länsstyrelsen
Värmland

Värmländska byggnadsminnen

Övre Stortorpet

Kommun:	Arvika
Socken:	Arvika
Funktion:	Museum och utställningslokal
Tillgänglighet:	Övre Stortorpet hålls öppet för besökare sommartid.

Beskrivning

Näringsfrihetens införande och skråväsendets upphävande 1846 medförde att handel och hantverk flyttades ut från städerna. Många av krukmakarna i Arvika flyttade under 1850-70-talen ut till Långvak, beläget ett par kilometer väster om köpingen. Den goda brunleran vid Stortorpet och Sågmon och nymodigheter från Amerika, som lerpress och gipsformar, medförde att krukmakerinäringen med tiden utvecklades istället för att avvecklas och läggas ner som på många andra håll i landet.

Produktionen var till en början inriktad på hushållskärl. Med användandet av gipsformar övergick tillverkningen till blomkrukor och, i samarbete med formgivare och konstnärer i Rackstadkolonin, till mer prydnadskeramik.

Nils Nilsson byggde 1852 hem och verkstad nedan för föräldrarnas gård Stortorpet och fick därmed namnet Nedre Stortorpet. Han blev med tiden stamfar för en stor krukmakersläkt. Vid föräldrarnas gård, Övre Stortorpet, uppförde sonen Johan Adolf Nilsson på 1870-talet både bostadshus och krukmakeriverkstad. Den senare bestod av två timmerhus som byggdes ihop till en långa. Verkstaden utökade senare med bland annat en tillbyggnad uppförd i knubbt teknik. Den välbevarade interiören med lerförråd, lerpress, elkvarn, drejskivor, lagerbänkar, ved- och brännskjul samt tork-, flat- och elugnar ger en god inblick i krukmakarens arbetsmiljö och hantverkets olika processer från 1800-talets mitt fram till 1900-talets mitt då tillverkningen inte längre var lönsam. I verkstaden, som restaurerades 1993-94, anordnas sommartid keramikutställningar.

Skyddets omfattning i sammandrag

Skyddsföreskrifterna omfattar krukmakeriets exteriör, planlösning, äldre fast inredning samt ett avgränsat område runt verkstaden där inga väsentliga förändringar får ske.

För fullständiga skyddsföreskrifter, kontakta Länsstyrelsen.

Lästips

- Andersson B. *Från stenkärle till prydnadskeramik. En bok om krukmartraditionen i Arvika-trakten*, Uddevalla 1995.

- Bergström H. *Föreningen Arvika Konsthantverk, Sveriges äldsta Konsthantverkarkooperativ*, 1997.
- Gustafson L. *Krukmakeri i Arvikabygden*. Värmland förr och nu 1980.
- *Meddelanden från Värmlands Museum. Årgång 78*. Uppsala 1952.

Ändringsinformation

Datum: Kommentar:

2007-11-09   Första versionen - huvuddelen av informationen hämtad från tidigare byggnadsminnesbeskrivningar.